

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 25. maj 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 25. maja 2012.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO DRUGOM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA PRIHVATANJE
PRESRETNUTIH RAZGOVORA BEZ POSREDSTVA SVJEDOKA**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Drugom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje presretnutih razgovora bez posredstva svjedoka s javnim Dodatkom A i povjerljivim Dodatkom B", podnesenom 23. aprila 2012. (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Proceduralni kontekst i argumentacija

1. Tužilaštvo (dalje u tekstu: tužilac) u Zahtjevu traži prihvatanje 384 presretnuta razgovora (dalje u tekstu: Presretnuti razgovori) bez posredstva svjedoka na osnovu pravila 89(C) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik).¹ Tužilac objašnjava relevantnost, dokaznu vrijednost i pouzdanost svakog od presretnutih razgovora i kako se oni uklapaju u njegovu tezu.² Tužilac napominje da je optuženom pružena prilika da se izjasni o svakom od presretnutih razgovora i navodi odgovore optuženog u zasebnom stupcu svojih podnesaka u Dodatku A.³

2. Za većinu presretnutih razgovora od prije 7. aprila 1992. optuženi nema nikakav drugi prigovor osim "prigovora na osnovu pravila 95" na "predratne presretnute razgovore" koji su ranije odbijeni.⁴ Optuženi takođe iznosi prigovor na prihvatanje 14 presretnutih razgovora ponavljajući prigovor koji je ranije iznio u vezi s pouzdanošću presretnutih razgovora iz Hrvatske bez audio snimaka.⁵ Optuženi se takođe protivi prihvatanju 40 presretnutih razgovora navodeći kao dodatnu osnovu to da su oni trebali biti predočeni jednom od više ranijih svjedoka (dalje u tekstu: presretnuti razgovori svjedoka), i tvrdi da bi njihovo prihvatanje moglo da iziskuje ponovno pozivanje tih svjedoka.⁶ Najzad, optuženi se protivi prihvatanju dva konkretna presretnuta razgovora na individualnoj osnovi, odnosno,

¹ Zahtjev, par. 1, 18, Dodatak A. Iako optuženi navodi da tužilac traži prihvatanje 382 presretnuta razgovora, tužilac zapravo predlaže njih 384. Odgovor. par. 2.

² Zahtjev, par. 2, povjerljivi Dodatak B.

³ Zahtjev, par. 2, Dodatak A.

⁴ Zahtjev, par. 6, Dodatak A. Tužilac takođe napominje da je pristao da ne ponudi četiri presretnuta razgovora koji su bili u prvobitnoj verziji Dodatka A, koja je dostavljena optuženom i na koju je optuženi iznio prigovor: dokumenti broj 30053, 30433, 30432 i 30455 na osnovu pravila 65ter. Zahtjev, par. 5.

⁵ Zahtjev, par. 7–8, povjerljivi Dodatak B. Iako tužilac u Zahtjevu navodi da se optuženi protivi prihvatanju 13 presretnutih razgovora na ovoj osnovi, on se zapravo protivi prihvatanju njih 14, odnosno dokumenata broj 30199, 30362, 30449, 30494, 30499, 30638, 30641, 30644, 30647, 30652, 30653, 30658, 31631 i 31724 na osnovu pravila 65ter. Vijeće takođe napominje da, iako se optuženi ne protivi na toj osnovi prihvatanju dokumenta broj 3064, na osnovu pravila 65ter taj dokument takođe spada u pomenutu kategoriju budući da nisu uključeni audio snimci.

⁶ Zahtjev, par. 9.

dokumenta broj 30633 na osnovu pravila 65ter s obrazloženjem da je irelevantan, da nema dokaznu vrijednost i da je kumulativan u odnosu na druge dokaze,⁷ i dokumenta broj 30444 na osnovu pravila 65ter s obrazloženjem da je irelevantan, da nema dokaznu vrijednost i da je kumulativan u odnosu na druge dokaze.⁸

3. Optuženi je 24. aprila 2012. dostavio svoj "Odgovor na Drugi zahtjev za prihvatanje presretnutih razgovora bez posredstva svjedoka" (dalje u tekstu: Odgovor), u kom detaljno argumentuje tvrdnje koje su već ugrađene u Dodatak A Zahtjevu. Optuženi – premda priznaje da je Vijeće već dva put odbacilo taj argument – ponavlja svoj prigovor na prihvatanje 275 presretnutih razgovora na osnovu toga što su presretnuti prije izbijanja rata 7. aprila 1992. i da su, stoga, u suprotnosti s Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: BiH).⁹ U vezi s presretnutim razgovorima svjedoka, optuženi takođe obnavlja prigovor koji je ranije iznio u svom "Odgovoru na Prvi zahtjev za prihvatanje presretnutih razgovora bez posredstva svjedoka" od 23. aprila 2012., u kom se usprotivio prihvatanju presretnutih razgovora svjedoka koji su ranije svjedočili na ovom suđenju.¹⁰ Konkretno, optuženi navodi da se protivi prihvatanju 23 presretnuta razgovora u kojima je učesnik bio Momčilo Mandić, devet presretnutih razgovora u kojima je učesnik bio Neđeljko Prstojević, pet presretnutih razgovora u kojima je učesnik bio Branko Đerić, jednog presretnutog razgovora u kom je učesnik bio Manojlo Milovanović i jednog presretnutog razgovora u kom je učesnik bio Radomir Nešković.¹¹ Optuženi navodi da bi bilo nepravilno da se ti razgovori prihvate, a da se prvo ne predoče svjedoku, kao i da će zatražiti da se svaki od tih svjedoka ponovo pozove ako ijedan od presretnutih razgovora u kojima su oni učestvovali bude prihvaćen bez posredstva svjedoka u ovoj fazi.¹²

II. Mjerodavno pravo

4. Pravilo 89 Pravilnika predviđa, u relevantnom dijelu, sljedeće:

⁷ Zahtjev, par. 12.

⁸ Zahtjev, par. 15.

⁹ Odgovor, par. 2–4. Vijeće napominje da se, iako u Odgovoru navodi da se protivi prihvatanju 282 presretnuta razgovora na osnovu toga što su presretnuti prije 6. aprila 1992., optuženi protivi prihvatanju njih 277. Vijeće takođe napominje da, iako optuženi u Odgovoru navodi da se protivi razgovorima koji su presretnuti prije 6. aprila 1992., tužilaštvo u Zahtjevu navodi da se on protivi prihvatanju razgovora koji su presretnuti prije 7. aprila 1992. U svjetlu činjenice da se optuženi u Dodatku A Zahtjevu protivi prihvatanju dva presretnuta razgovora od 6. aprila 1992., prema shvatanju Vijeća, formulacija "prije 6. aprila 1992." znači "6. aprila 1992. ili prije toga". V. Zahtjev, par. 6, Dodatak A; Odgovor, par. 2.

¹⁰ Odgovor, par. 6; Odgovor na Prvi zahtjev za prihvatanje presretnutih razgovora bez posredstva svjedoka, 23. april 2012., par. 5–17.

- (C) Vijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost.
- (D) Vijeće može izuzeti dokaz ako potreba da se osigura pravično suđenje znatno preteže nad njihovom dokaznom vrijednošću.
- (E) Vijeće može zahtijevati potvrdu autentičnosti dokaznog materijala pribavljenog izvan suda.

5. Vijeće podsjeća da je, iako je najprimjereniji metod prihvatanja nekog dokumenta posredstvom svjedoka koji može govoriti o njemu i odgovoriti na pitanja u vezi s njim, prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka predstavlja praksu koja je ustaljena u precedentnom pravu Međunarodnog suda.¹³ Dokazi mogu biti prihvaćeni bez posredstva svjedoka ukoliko se smatra da ispunjavaju uslove iz pravila 89, odnosno da su relevantni, da imaju dokaznu vrijednost, i da posjeduju dovoljno pokazatelja autentičnosti.¹⁴ Kada se ispune ti uslovi, Vijeće zadržava diskreciono ovlaštenje nad prihvatanjem dokaza, uključujući putem pravila 89(D), koje predviđa da Vijeće može izuzeti dokaze ako njihovu dokaznu vrijednost suštinski nadmašuje potreba da se obezbijedi pravično suđenje.¹⁵ Prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka predstavlja mehanizam koji treba koristiti na izuzetnoj osnovi, budući da on nužno ne dopušta stavljanje tih dokaza u odgovarajući kontekst.¹⁶

6. Vijeće takođe podsjeća na svoj "Nalog u vezi s procedurom za vođenje sudskog postupka" od 8. oktobra 2009. (dalje u tekstu: Nalog), gdje u vezi sa svakim zahtjevom za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka navodi sljedeće:

Strana koja zatraži prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka u zahtjevu će: i) dati kratak opis dokumenta za koji traži da bude uvršten u spis; ii) jasno naznačiti relevantnost i dokaznu vrijednost svakog dokumenta;

¹¹ Odgovor, par. 6.

¹² Zahtjev, par. 15.

¹³ Odluka po prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, 13. april 2010. (dalje u tekstu: Prva odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka), par. 5; Odluka po Zahtjevu tužilaštva da se dokumentacija sa sjednice Skupštine Republike Srpske prihvati bez posredstva svjedoka, 22. juli 2010. (dalje u tekstu: Druga odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka), par. 4; Odluka po Zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka (taoci), 1. maj 2012. (dalje u tekstu: Odluka za prihvatanje dokaza u vezi s taocima bez posredstva svjedoka), par. 4.

¹⁴ Pravilo 89(C), (E).

¹⁵ Odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza u vezi s taocima bez posredstva svjedoka, par. 4, gdje se navodi Prva odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, par. 5. V. takođe Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka i odobrenje da dostavi dopunu Spiska dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter, 21. februar 2012., par. 5.

¹⁶ Odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza u vezi s taocima bez posredstva svjedoka, par. 4, gdje se navodi Prva odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, par. 9, 15.

iii) objasniti kako se taj dokument uklapa u tezu te strane, i iv) navesti pokazatelje autentičnosti tog dokumenta.¹⁷

III. Diskusija

7. Iako uvođenje nekog dokumenta posredstvom svjedoka predstavlja preporučljivi metod uvrštavanja u spis, zahtjev za prihvatanje dokaza posredstvom svjedoka može biti " dodatna metoda uvođenja dokaza, koju treba koristiti *oprezno* kako bi se strani koja to traži pomoglo da popuni određene praznine u svojoj tezi u kasnijoj fazi postupka ".¹⁸ Vijeće ostaje pri tom stavu i to se treba nastaviti kao opšta praksa u ovom predmetu.

8. Konkretno kada je riječ o presretnutim razgovorima, Vijeće je načelno zaključilo da, "kako nema ranijih pokazatelja njihove autentičnosti ili pouzdanosti, [...] prihvatanje bez posredstva svjedoka nije odgovarajući način uvrštavanja presretnutih razgovora u spis ".¹⁹ Međutim, kako je postalo jasno da će tužilac ponuditi jedan broj presretnutih razgovora putem zahtjeva za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka na kraju svog dokaznog postupka,²⁰ Vijeće je naznačilo da će presretnuti razgovori čiju su autentičnost potvrdili operateri presretnutih razgovora, ali o čijem sadržaju nije razgovarano sa svjedokom, biti označeni radi identifikacije dok se ne riješi po očekivanim zahtjevima za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka u kojima će se ti dokumenti staviti u odgovarajući kontekst.²¹

9. Pošto je razmotrilo Dodatak A i povjerljivi Dodatak B Zahtjevu, kao i sve presretnute razgovore, Vijeće se uvjerilo da je autentičnost tih presretnutih razgovora u dovoljnoj mjeri potvrđena.²² Vijeće će sada razmotriti svaki od prigovora optuženog.

Prigovor optuženog na prihvatanje bez posredstva svjedoka razgovora koji su presretnuti 6. aprila 1992. ili prije toga

¹⁷ Nalog, Dodatak A, Dio VII, par. R.

¹⁸ Prva odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, par. 9 (naglasak dodat).

¹⁹ Prva odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, par. 13.

²⁰ Zahtjev tužilaštva za prihvatanje presretnutih razgovora označenih radi identifikacije s povjerljivim dodacima A i B, 19. mart 2012., par. 5.

²¹ Pretres, T. 26738 (15. mart 2012.), T. 27104 (28. mart 2012.) (zatvorena sjednica).

²² P4635 (Tabela sa potvrdom autentičnosti presretnutih razgovora od strane svjedoka KDZ145) (pod pečatom).

10. Za većinu presretnutih razgovora od prije 7. aprila 1992. optuženi nema nikakav prigovor osim "prigovora na osnovu pravila 95" na "predratne presretnute razgovore" koji je ranije odbijen.²³ Tužilaštvo napominje da se tu ponavlja prigovor optuženog na predratne presretnute razgovore, što je prigovor koji je Vijeće u brojnim prilikama odbilo.²⁴ Vijeće podsjeća na svoje odluke u kojima je odbacilo ovaj argument i stoga je mišljenja da bi taj argument trebalo odbaciti.²⁵

Prigovor optuženog na prihvatanje bez posredstva svjedoka presretnutih razgovora bez audio snimaka

11. Optuženi se protivi prihvatanju 14 presretnutih razgovora ponavljajući prigovor koji je ranije iznio u vezi s pouzdanošću presretnutih razgovora iz Hrvatske bez audio snimaka.²⁶ Tužilac tvrdi da se pitanje da li postoji audio snimak odnosi na težinu, a ne prihvatljivost, i napominje da je Vijeće u skladu s tim već donijelo odluku o prihvatljivosti razgovora koje je presrela Hrvatska vojska.²⁷ Tužilac tvrdi da isti kriterijumi važe za razgovore koje je presrela Služba državne bezbjednosti BiH bez audio snimaka.²⁸ Vijeće ponovo naglašava da odsustvo audio snimaka predstavlja pitanje koje će Vijeće imati u vidu kada bude pridavalo odgovarajuću težinu tim presretnutim razgovorima, a ne prepreku njihovom prihvatanju u ovoj fazi postupka.²⁹ Vijeće stoga odbacuje argumente optuženog u tom pogledu.

Prigovor optuženog na prihvatanje bez posredstva svjedoka presretnutih razgovora koje je trebalo predočiti svjedoku

12. U vezi s presretnutim razgovorima svjedoka, Vijeće napominje da je nedavno konstatovalo da propust da se neki dokument ponudi posredstvom svjedoka tokom njegovog svjedočenja sam po sebi ne sprečava stranu u postupku da dotični dokument ponudi bez posredstva svjedoka pod uslovom da su uslovi iz pravila 89(C) ispunjeni i da se Vijeće

²³ Zahtjev, par. 7. Dodatak A.

²⁴ Zahtjev, par. 6.

²⁵ V. npr. Odluka po Zahtjevu optuženog za ponovno razmatranje Odluke Vijeća po Zahtjevu za izuzimanje presretnutih razgovora, 18. april 2012. (dalje u tekstu: Odluka u vezi s ponovnim razmatranjem), par. 5, 8; Odluka po Zahtjevu optuženog za izuzimanje presretnutih razgovora, 30. septembar 2010., par. 9–13. Vijeće podsjeća da je, u Odluci u vezi s ponovnim razmatranjem, napomenulo "da pravni savjetnik optuženog, po vlastitom priznanju, iznosi mišljenje da će Vijeće vjerovatno odbaciti Zahtjev, tako da Vijeću nije jasno zašto je zahtjev uopšte podnesen". Odluka u vezi s ponovnim razmatranjem, par. 5.

²⁶ Zahtjev, par. 7–8, povjerljivi Dodatak B.

²⁷ Zahtjev, par. 8, povjerljivi Dodatak B.

²⁸ Zahtjev, povjerljivi Dodatak B.

²⁹ Odluka po Prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje presretnutih razgovora bez posredstva svjedoka, 14. maj 2012. (dalje u tekstu: Prva odluka u vezi s presretnutim razgovorima), par. 15.

uvjerilo da, na osnovu pravila 89(D), njegovu dokaznu vrijednost suštinski ne nadmašuje potreba da se obezbijedi pravično suđenje.³⁰ Kako je Vijeće ranije konstatovalo, iako je preporučljivo da se dokumenti prihvataju tokom svjedočenja svjedoka koji može govoriti o njihovom sadržaju, "prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka može se koristiti uz oprez, kao metoda uvođenja dokaza kojom se strani u postupku koja podnosi zahtjev pomaže da popuni određene praznine u svojoj tezi u nekoj u kasnijoj fazi postupka".³¹ Međutim, iako Vijeće može na izuzetnoj osnovi dopustiti prihvatanje bez posredstva svjedoka izolovanih dokumenata koji su mogli biti ponuđeni posredstvom nekog svjedoka, to ne bi trebala biti uobičajena pozicija.

13. Prvo, u vezi s dokumentom broj 30781 na osnovu pravila 65ter, za koji optuženi tvrdi da ga je trebalo predočiti Manojlu Milovanoviću, Vijeće podsjeća da je nedavno odbilo prihvatiti sedam presretnutih razgovora u kojima je sagovornik bio Milovanović na osnovu toga što se nije uvjerilo da je to predstavljalo razumno i ograničeno korištenje zahtjeva za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka radi popunjavanja određenih praznina.³² Priilikom donošenja te odluke, Vijeće je imalo u vidu tužiočev propust da ponudi ijedan presretnuti razgovor u kom je sagovornik bio Milovanović tokom direktnog ispitivanja ili tokom ponovnog ispitivanja.³³ Vijeće je takođe konstatovalo da je te presretnute razgovore trebalo predočiti Milovanoviću tokom njegovog svjedočenja kako bi se obezbijedilo njihovo stavljanje u odgovarajući kontekst, pružila Milovanoviću mogućnost da objasni svoje riječi i optuženom omogućilo da Milovanovića unakrsno ispita u vezi s tim razgovorima.³⁴ Međutim, u vezi s predmetnim presretnutim razgovorom, Vijeće napominje da je to razgovor od 20. maja 1992. u kom Ratko Mladić naređuje Milovanoviću da zaustavi konvoj koji je išao za Goražde, dakle, koji se odnosi na pitanja kontrole bosanskih Srba nad kretanjem humanitarnih konvoja i Mladićevim ovlaštenjem da to čini. Vijeće stoga smatra da je ovaj presretnuti razgovor relevantan i da ima dokaznu vrijednost, te da je njegov sadržaj jasan a

³⁰ Odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza u vezi s taocima bez posredstva svjedoka, par. 11. Na primjer, Vijeće podsjeća da su dva presretnuta razgovora u kojima je sagovornik bio Momčilo Mandić ponudena posredstvom svjedoka koji je svjedočio poslije zaključenja njegovog svjedočenja. Pretres, T. 16552 (13. juli 2011.) gdje se upućuje na presretnuti razgovor koji je ponudio tužilac, i T. 13797–13800 (21. mart 2011.) koji upućuje na presretnuti razgovor koji je ponudio optuženi.

³¹ Odluka o prihvatanju dokaza o taocima bez posredstva svjedoka, par. 11, gdje se navodi Prva odluka po zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, par. 9.

³² Prva odluka u vezi s presretnutim razgovorima, par. 17.

³³ Prva odluka u vezi s presretnutim razgovorima, par. 17.

³⁴ Prva odluka u vezi s presretnutim razgovorima, par. 17.

dotatno stavljanje u kontekst od strane Milovanovića nije potrebno. Vijeće će stoga prihvatiti dokument broj 30871 na osnovu pravila 65ter bez posredstva svjedoka.

14. U vezi s 21 presretnutim razgovorom za koje optuženi tvrdi da ih je trebalo predočiti Momčilu Mandiću tokom njegovog svjedočenja,³⁵ Vijeće primjećuje da je tužilac ponudio ukupno 23 presretnuta razgovora posredstvom Mandića, svjedoka Vijeća, tokom njegovog unakrsnog ispitivanja. Vijeće podsjeća na funkciju zahtjeva za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka kao metoda koji treba koristiti oprezno u svrhu popunjavanja određenih praznina u tužiočevoj tezi. Vijeće napominje da je određene presretnute razgovore trebalo predočiti Mandiću tokom njegovog svjedočenja kako bi se obezbijedilo njihovo stavljanje u odgovarajući kontekst, pružila mogućnost Mandiću da objasni svoje riječi i optuženom omogućilo da Mandića unakrsno ispita u vezi s tim razgovorima. Na primjer, Vijeće napominje da je dokument broj 31838 na osnovu pravila 65ter razgovor između Mandića i optuženog od 24. jula 1991. u kom optuženi pita za "tovar" a Mandić pristaje da obezbijedi "deset komada". Tužilac tvrdi da ovaj presretnuti razgovor ukazuje na to da je optuženi imao "uticaj i kontrolu nad kadrovima bosanskih Srba u organima vlasti BiH, nad distribucijom oružja i stvaranjem separatnog srpskog MUP-a".³⁶ Vijeće je mišljenja da to ne proizlazi na prvi pogled iz tog dokumenta i da je potrebno dodatno stavljanje u kontekst od strane Mandića. Vijeće stoga uskraćuje prihvatanje bez posredstva svjedoka dokumenta broj 31838 na osnovu pravila 65ter. Iz istih razloga, Vijeće uskraćuje prihvatanje bez posredstva svjedoka dokumenata broj 30238, 30669, i 30384 na osnovu pravila 65ter. Za preostale presretnute razgovore za koje optuženi tvrdi da ih je trebalo predočiti Mandiću, Vijeće konstatuje da su u dovoljnoj mjeri relevantni, da imaju dokaznu vrijednost i da su u dovoljnoj mjeri stavljeni u kontekst, te će stoga prihvatiti bez posredstva svjedoka dokumente sa sljedećim brojevima na osnovu pravila 65ter: 30220, 30452, 30659, 30668, 30677, 30678, 30681, 30688, 30711, 30806, 30807, 30855, 30857, 30860, 31768, 31769 i 32765.

³⁵ Iako optuženi u Odgovoru navodi da se protivi prihvatanju 23 presretnuta razgovora, Vijeće napominje da Momčilo Mandić nije učesnik u razgovoru u dokumentu broj 30656 na osnovu pravila 65ter i da se u dokumentu broj 31614 na osnovu pravila 65ter zapravo ne precizira da je Mandić sagovornik. Dokument broj 30656 na osnovu pravila 65ter je razgovor s Momčilom Krajišnikom i "Momom Garićem", pripadnikom Teritorijalne odbrane Novo Sarajeva, dok u dokumentu broj 31614 na osnovu pravila 65ter sagovornik po imenu "Mandić" konkretno navodi da je njegovo ime "Mladen". Vijeće, stoga, smatra da se prigovor optuženog odnosi na dokumente sa sljedećim brojevima na osnovu pravila 65ter: 30220, 30238, 30452, 30659, 30668, 30669, 30677, 30678, 30681, 30688, 30711, 30806, 30807, 30834, 30855, 30857, 30860, 31768, 31769, 31838, 32765. Vijeće napominje da se optuženi protivi prihvatanju dokumenta broj 30688 na osnovu pravila 65ter zbog toga što ga je trebalo predočiti bilo Đeriću bilo Mandiću. Zahtjev, Dodatak A.

³⁶ Zahtjev, Dodatak A, str. 21.

15. U vezi s devet presretnutih razgovora za koje optuženi tvrdi da ih je trebalo predočiti Nedeljku Prstojeviću, Vijeće primjećuje da je tužilac ponudio ukupno četiri presretnuta razgovora tokom direktnog i ponovnog ispitivanja. Vijeće konstatuje da je Prstojević mogao pružiti dodatni kontekst za dokument broj 31748 na osnovu pravila 65ter, razgovor između Prstojevića i "Zore" od 23. juna 1992., u kom Prstojević koristi riječ na bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku "čiste" – riječ koja bi u prijevodu na engleski jezik mogla da znači "mopping up" ili "cleansing" – opisujući aktivnosti specijalnih jedinica, i da bi optuženi tako mogao provesti unakrsno ispitivanje u vezi s tim razgovorom. Vijeće takođe konstatuje da je stavljanje dokumenta broj 31647 na osnovu pravila 65ter u kontekst nedovoljno da opravda njegovo prihvatanje bez posredstva svjedoka. Vijeće stoga odbija prihvatiti dokumente broj 31647 i 31748 na osnovu pravila 65ter. Za preostale presretnute razgovore za koje optuženi tvrdi da ih je trebalo predočiti Prstojeviću, Vijeće konstatuje da su oni u dovoljnoj mjeri relevantni, da imaju dokaznu vrijednost i da su u dovoljnoj mjeri stavljeni u kontekst, te će stoga prihvatiti bez posredstva svjedoka dokumente broj 30694, 30700, 30760, 30765, 30837, 31634 i 31635 na osnovu pravila 65ter.

16. U vezi sa sedam presretnutih razgovora za koje optuženi tvrdi da ih je trebalo predočiti svjedoku Branku Đeriću, Vijeće primjećuje da tužilac nije ponudio nikakve presretnute razgovore tokom unakrsnog ispitivanja.³⁷ Vijeće smatra da su dokumenti broj 30008 i 30732 na osnovu pravila 65ter trebali biti predočeni svjedoku kako bi ih on mogao staviti u odgovarajući dodatni kontekst, a optuženi unakrsno ispitati svjedoka u vezi s ta dva presretnuta razgovora. Na primjer, Vijeće napominje da je dokument broj 30008 na osnovu pravila 65ter kratki razgovor iz maja 1992. u kom, po mišljenju tužilaštva, Đerić kaže Mići Stanišiću da su optuženi i Mićo Stanišić prisutni kod nas, a Stanišić zatim kaže da će otići na tu nepoznatu lokaciju za pola sata. Tužilac tvrdi da taj presretnuti razgovor "pokazuje blisku logističku koordinaciju između članova rukovodstva bosanskih Srba na višim položajima".³⁸ Bez dodatnog stavljanja u kontekst od strane Đerića u vezi s lokacijom sastanka, tačnim identitetom učesnika, odnosno s tim o čemu su učesnici tamo razgovarali, Vijeće smatra da dokument broj 30008 na osnovu pravila 65ter nije na prvi pogled jasan i da ga stoga ne treba prihvatiti bez posredstva svjedoka. Iz istog razloga, Vijeće neće prihvatiti dokument broj

³⁷ Iako optuženi u svom Odgovoru navodi da se protivi prihvatanju pet presretnutih razgovora, prema Dodatku A Zahtjeva, on iznosi prigovore na njih sedam. Vijeće takođe napominje da je u paragrafu 14 gore već utvrdilo da je presretnuti razgovor broj 30688 na osnovu pravila 65ter prihvatljiv zato što je dovoljno relevantan, ima dokaznu vrijednost i u dovoljnoj je mjeri stavljen u odgovarajući kontekst.

³⁸ Zahtjev, Dodatak A, str. 130.

30732 na osnovu pravila 65ter. Za preostale presretnute razgovore za koje optuženi tvrdi da ih je trebalo koristiti sa Đerićem, Vijeće konstatuje da su u oni dovoljnoj mjeri relevantni, da imaju dokaznu vrijednost i da su u dovoljnoj mjeri stavljeni u kontekst, te će stoga dokumente broj 30680, 30725, 30733 i 30738 na osnovu pravila 65ter prihvatiti bez posredstva svjedoka.

17. U vezi s jednim presretnutim razgovorom za koji optuženi tvrdi da ga je trebalo predložiti svjedoku Radomiru Neškoviću, Vijeće primjećuje da je tužilac tokom njegovog svjedočenja ponudio tri presretnuta razgovora. Vijeće takođe napominje da je dokument broj 31926 na osnovu pravila 65ter presretnuti razgovor od 21. septembra 1991. u kom optuženi i Nešković razgovaraju o koloni ljudi koji prolaze kroz Višegrad, a optuženi prima izvještaje o događajima u drugim opštinama. Tužilac tvrdi da je taj presretnuti razgovor relevantan za činjenicu da je optuženi ostvarivao "nadzor i kontrolu nad kadrovima SDS-a na opštinskom i regionalnom nivou i da je u tu svrhu primao detaljne informacije".³⁹ Vijeće smatra da taj dokument nije u dovoljnoj mjeri stavljen u odgovarajući kontekst, budući da se odnosi na događaje u Višegradu i potiče iz vremena prije početka perioda na koji se odnosi Optužnica u oktobru 1991. Vijeće stoga odbija prihvatiti dokument broj 31926 na osnovu pravila 65ter bez posredstva svjedoka.

Prigovor optuženog na prihvatanje bez posredstva svjedoka presretnutih razgovora koji su irelevantni ili kumulativni

18. U vezi s prigovorom optuženog na prihvatanje bez posredstva svjedoka dokumenta broj 30633 na osnovu pravila 65ter zbog toga što je irelevantan, nema dokaznu vrijednost i što je kumulativan u odnosu na druge dokaze,⁴⁰ Vijeće smatra da je taj presretnuti razgovor relevantan za znanje optuženog o događajima u Sarajevu u martu 1992. godine. Vijeće takođe konstatuje da taj presretnuti razgovor ima dokaznu vrijednost. i da je u dovoljnoj mjeri stavljen u odgovarajući kontekst. U skladu s tim, Vijeće odobrava prihvatanje dokumenta broj 30633 na osnovu pravila 65ter bez posredstva svjedoka.

19. U vezi s dokumentom broj 30444 na osnovu pravila 65ter, Vijeće napominje da se radi o presretnutom telefonskom razgovoru od 26. novembra 1991. između optuženog i Branka Kostića, člana Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje u

³⁹ Zahtjev, Dodatak A, str. 44.

tekstu: SFRJ). Optuženi tvrdi da je područje oko Ploča, područje u Hrvatskoj blizu obale BiH, od "vitalnog interesa za nas" i "od velikog značaja" i da to područje oko Dubrovnika ima i "strateški značaj" i "ekonomski značaj". Tužilac tvrdi da taj razgovor možda predstavlja najavu saopštenja optuženog o šest strateških ciljeva u maju 1992. godine – da Republika bosanskih Srba, kasnije preimenovana u Republiku Srpsku, ima izlaz na more.⁴¹ Međutim, Vijeće napominje, kako tužilaštvo potvrđuje u svom pretpretresnom podnesku, da su strateški ciljevi od drugog do šestog "geografski orijentisani"⁴² i da šesti cilj – koji se odnosi na južnu BiH i relevantnu politiku na tom području– nije direktno povezan ni s jednim od navodnih udruženih zločinačkih poduhvata (dalje u tekstu: UZP) ili opština u Optužnici. Vijeće stoga odbija prihvatiti dokument broj 30444 na osnovu pravila 65ter zbog toga što je irelevantan.

Presretnuti razgovori na koje optuženi nema prigovora ili ima samo prigovor na osnovu pravila 95 Pravilnika

20. Vijeće još treba da ocijeni da li presretnuti razgovori na koje optuženi nema prigovora ili ima samo prigovor na osnovu pravila 95 Pravilnika (dalje u tekstu: preostali presretnuti razgovori) ispunjavaju uslove iz pravila 89(C).

21. Vijeće napominje da približno jedna trećina preostalih presretnutih razgovora u Zahtjevu potiče iz perioda koji je prethodio onom na koji se odnosi Optužnica u oktobru 1991. (dalje u tekstu: presretnuti razgovori iz perioda koji je prethodio periodu na koji se odnosi Optužnica). Iako presretnuti razgovor koji prethodi periodu u kom su zapravo počinjeni zločini na koje se odnosi Optužnica nije samim tim irelevantan,⁴³ Vijeće je mišljenja da se strane u postupku u načelu trebaju suzdržavati od predlaganja takvih dokaza, s obzirom na njihovu marginalnu relevantnost za zločine za koje se optuženi tereti u Optužnici. Vijeće podsjeća da je ranije bez posredstva svjedoka prihvatilo transkripte, stenografske bilješke i dokumentaciju Skupštine Republike Srpske koji nisu obuhvaćeni periodom na koji se odnosi Optužnica zbog toga što su ti dokumenti vezani za Dejtonski sporazum zbog čega su relevantni i imaju dokaznu vrijednost.⁴⁴ Prilikom razmatranja presretnutih razgovora iz

⁴⁰ Zahtjev, Dodatak A, str. 114–115.

⁴¹ Zahtjev, Dodatak A.

⁴² Podnesak tužilaštva na osnovu pravila 65ter(E)(i)–(iii), 18. maj 2009., par. 47.

⁴³ V. Odluka po Drugom zahtjevu tužilaštva za odobrenje da izmijeni svoj Spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter (Mladićevi dnevni), 22. juli 2010., par. 14.

⁴⁴ Odluka po zahtjevu tužilaštva da se dokumentacija sa sjednica Skupštine Republike Srpske prihvati bez posredstva svjedoka, 22. juli 2010., par. 10.

perioda koji je prethodio periodu na koji se odnosi Optužnica, Vijeće je stoga obratilo veliku pažnju njihovoj relevantnosti i dokaznoj vrijednosti u odnosu na navode Optužnice.

22. Vijeće napominje da tužilac u Zahtjevu objašnjava kako se svaki od preostalih presretnutih razgovora uklapa u njegovu tezu i konstatuje – izuzev kad je riječ o presretnutim razgovorima navedenim u paragrafima od 23 do 24 dolje – da su oni u dovoljnoj mjeri stavljeni u odgovarajući kontekst za potrebe prihvatanja bez posredstva svjedoka.⁴⁵ Pošto je razmotrilo preostale presretnute razgovore i tužiočeve argumente s tim u vezi, Vijeće konstatuje – opet izuzev presretnutih razgovora navedenih u paragrafima od 23 do 24 dolje – da su oni relevantni za više pitanja koja proističu iz Optužnice, uključujući sljedeća: (i) nadzor i kontrolu nad opštinskim i regionalnim organima vlasti koje je vršio optuženi; (ii) odnose i logističku koordinaciju optuženog s drugim navodnim učesnicima UZP-a, uključujući Slobodana Miloševića, Biljanu Plavšić, Nikolu Koljevića i Momčila Krajišnika; (iii) odnose drugih navodnih učesnika UZP-a sa opštinskim i regionalnim vlastima; (iv) vlast optuženog nad MUP-om bosanskih Srba; (v) znanje optuženog i drugih lidera bosanskih Srba o događajima na terenu putem kontakata sa ljudstvom i komandantima VRS-a; (vi) veze optuženog sa VRS-om na operativnom i taktičkom nivou i njegovu vlast nad kadrovima VRS-a na visokom položaju; i (vii) kontrolu Ratka Mladića nad VRS-om. Vijeće takođe konstatuje da ti dokazni predmeti imaju dokaznu vrijednost i da, na osnovu pravila 89(D), dokaznu vrijednost preostalih presretnutih razgovora suštinski ne nadmašuje potreba da se obezbijedi pravično suđenje. Vijeće će stoga prihvatiti bez posredstva svjedoka presretnute razgovore sa sljedećim brojevima na osnovu pravila 65ter:

30011, 30018,⁴⁶ 30022, 30023, 30024, 30025, 30030, 30037, 30039, 30040, 30043, 30059, 30060, 30062, 30065, 30068, 30069, 30074, 30078, 30079, 30084, 30086, 30089, 30092, 30098, 30100, 30128, 30131, 30134, 30139, 30173, 30185, 30188, 30192, 30193, 30209, 30232, 30234, 30235, 30240, 30244, 30251, 30252, 30262, 30265, 30269, 30270, 30271, 30272, 30286, 30294, 30297, 30307, 30311, 30314, 30316, 30323, 30324, 30326, 30330, 30336, 30337, 30344, 30350, 30352, 30355, 30356, 30361, 30362, 30364, 30367, 30370, 30377, 30383, 30387, 30389, 30391, 30393, 30394, 30395, 30396, 30398, 30399, 30415, 30416, 30418, 30419, 30420, 30421, 30422, 30423, 30425, 30427, 30430, 30434, 30435, 30440, 30441, 30442, 30445, 30449, 30456, 30458, 30459, 30464, 30470, 30471, 30472, 30473, 30474, 30475, 30477, 30479, 30482, 30485, 30487, 30488, 30490, 30492, 30494, 30496,

⁴⁵ Zahtjev, Dodatak A.

⁴⁶ Vijeće napominje da se, iako nema datuma, za dokument broj 30018 na osnovu pravila 65ter može zaključiti da je nastao krajem 1991. godine s obzirom na referencu na "predsjednika Krajišnika" u presretnutom razgovoru i na njegov izbor na tu funkciju do 24. oktobra 1991. P1343 (Transkript 1. sjednice Skupštine SRBiH, 24. oktobar 1991.).

30499, 30501, 30502, 30503, 30508, 30509, 30513, 30517, 30520, 30524, 30525, 30526, 30527, 30528, 30530, 30539, 30540, 30546, 30548, 30552, 30553, 30556, 30561, 30565, 30571, 30572, 30574, 30581, 30582, 30583, 30587, 30588, 30589, 30592, 30594, 30597, 30599, 30601, 30603, 30604, 30615, 30616, 30617, 30618, 30619, 30623, 30624, 30626, 30629, 30631, 30635, 30638, 30640, 30644, 30647, 30652, 30653, 30656, 30657, 30658, 30660, 30661, 30671, 30676, 30683, 30686, 30688, 30693, 30695, 30696, 30698, 30699, 30700, 30703, 30707, 30710, 30718, 30723, 30729, 30741, 30742, 30747, 30756, 30763, , 30771, 30772, 30773, 30774, 30776, 30778, 30779, 30780, 30783, 30796, 30800, 30804, 30805, 30811, 30825, 30832, 30837, 30840, 30841, 30846, 30848, 30864, 30867, 30894, 31414, 31614, 31631, 31665, 31667, 31671, 31674, 31676, 31678, 31697, 31726, 31735, 31739, 31747, 31758, 31825, 31972, 31991, 32004, 32063, 32015, 32030, 32034, 32036, 32070, 32104, 32122, 32137, 32138, 32162, 32165, 32168, 32170, 32175, 32183, 32400, 32436, 32640B, 32677, 32743, 32757, 32760, 32764, 32767, i 35044.

23. Međutim, Vijeće se nije uvjerilo u relevantnost ili dokaznu vrijednost sljedećih presretnutih razgovora koji potiču iz perioda koji je prethodio periodu na koju se odnosi Optužnica niti da ih je tužilac u dovoljnoj mjeri stavio u odgovarajući kontekst:

30019, 30028, 30047, 30049, 30056, 30061, 30063, 30071, 30075, 30077, 30099, 30109, 30119, 30120, 30124, 30129, 30135, 30148, 30152, 30156, 30159, 30171, 30183, 30187, 30195, 30196, 30199, 30200, 30205, 30206, 30207, 30208, 30211, 30212, 30217, 30218, 30222, 30223, 30224, 30227, 30229, 30246, 30250, 30255, 30260, 30273, 30279, 31700, 31806, 31847, 31863, 31866, 31878, 31887, 31905, 31938 i 32741.

Na primjer, dokument broj 30028 na osnovu pravila 65ter je presretnuti razgovor od 29. maja 1991. između optuženog i Slobodana Miloševića u vezi s očekivanim napadom na Knin u Hrvatskoj sljedećeg dana. Vijeće smatra da je tužiočevo stavljanje tog presretnutog razgovora u kontekst – da je "relevantan za pokazivanje logističke koordinacije i dijeljenje povjerljivih informacija" između optuženog i Miloševića – nedovoljno da opravda prihvatanje tog presretnutog razgovora bez posredstva svjedoka. Pored toga, Vijeće smatra da se dokumenti broj 30200, 30205, 30206, 30207, 30208, 30211, 30212, 30217 i 30224 na osnovu pravila 65ter odnose na hapšenje Milana Martića.⁴⁷ Pored toga, Vijeće smatra da se dokumenti broj 30260 i 30255 na osnovu pravila 65ter odnose na Višegrad, opštinu za koju u priložima Optužnice nema incidenata koji se stavljaju na teret i za koje je Vijeće prihvatilo malo

⁴⁷ Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje presretnutih razgovora koji se odnose na sarajevsku komponentu predmeta i zahtjeva da se odobri dodavanje jednog dokumenta na Spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter, 4. februar 2011. (dalje u tekstu: Odluka iz februara 2011.), par. 29. Vijeće podsjeća da je već uskratilo prihvatanje dokumenta s brojem 30200 na osnovu pravila 65ter bez posredstva svjedoka. Odluka iz februara 2011., par. 29.

dokaza. Među ostalim presretnutim razgovorima su: (i) razgovori između navodnih učesnika UZP-a o događajima u Hrvatskoj, (ii) razgovori između navodnih učesnika UZP-a o događajima nevezanim za pitanja pokrenuta u Optužnici, (iii) razgovori koji su nedovoljno jasni zbog šifrovanih formulacija koje koriste sagovornici, i (iv) razgovori između opštinskih i regionalnih vlasti koji su u nedovoljnoj mjeri stavljeni u odgovarajući kontekst.⁴⁸

24. U vezi s preostalim presretnutim razgovorima koji su obuhvaćeni periodom na koji se odnosi Optužnica, Vijeće se za njih 15 nije uvjerilo da su relevantni niti da su u dovoljnoj mjeri stavljeni u odgovarajući kontekst. Na primjer, dokument broj 30342 na osnovu pravila 65ter je razgovor dviju osoba od 14. oktobra 1991., u kom jedan od sagovornika može biti rođak Jovana Tintora, u vezi s događajima u oktobru 1991. Dokument broj 32131 na osnovu pravila 65ter je uopštene razgovor optuženog i Jovice Stanišića o nekom novinskom članku od 22. januara 1992. Dokument broj 30270 na osnovu pravila 65ter, presretnut 27. aprila 1992., odnosi se na Milenka Karišika i planove za prelet helikoptera između Beograda i Pala. Vijeće napominje da ostali presretnuti razgovori uključuju (i) razgovore o preuzimanju "Cenexa", (ii) razgovore o optužnicama koje je Međunarodni sud podigao 1995. godine, (ii) uopštene razgovore o opštinama kao što je Foča, i (iv) razgovore između osoba koje su ili nepoznate ili neadekvatno opisane u Zahtjevu. Vijeće stoga odbija prihvatiti bez posredstva svjedoka dokumente sa sljedećim brojevima na osnovu pravila 65ter: 30340, 30342, 30366, 30403, 30408, 30641, 30697, 30720, 30767, 30801, 30818, 31724, 31737, 31995 i 32131.

IV. Dispozitiv

25. U skladu s tim, Vijeće, na osnovu pravila 89 Pravilnika, ovim **DJELIMIČNO ODOBRAVA** Zahtjev i:

- a) **UVRŠTAVA** u spis presretnute razgovore sa sljedećim brojevima na osnovu pravila 65ter:
- 30011, 30018, 30022, 30023, 30024, 30025, 30030, 30037, 30039, 30040, 30043, 30059, 30060, 30062, 30065, 30068, 30069, 30074, 30078, 30079, 30084, 30086, 30089, 30092, 30098, 30100, 30128, 30131, 30134, 30139, 30173, 30185, 30188, 30192, 30193, 30209, 30220, 30232, 30234, 30235, 30240, 30244, 30251, 30252, 30262, 30265, 30269, 30270, 30271, 30272, 30286, 30294, 30297, 30307, 30311,

⁴⁸ Vijeće takođe napominje da dokument broj 30077 na osnovu pravila 65ter nema datuma.

30314, 30316, 30323, 30324, 30326, 30330, 30336, 30337, 30344, 30350, 30352, 30355, 30356, 30361, 30362, 30364, 30367, 30370, 30377, 30383, 30387, 30389, 30391, 30393, 30394, 30395, 30396, 30398, 30399, 30415, 30416, 30418, 30419, 30420, 30421, 30422, 30423, 30425, 30427, 30430, 30434, 30435, 30440, 30441, 30442, 30445, 30449, 30452, 30456, 30458, 30459, 30464, 30470, 30471, 30472, 30473, 30474, 30475, 30477, 30479, 30482, 30485, 30487, 30488, 30490, 30492, 30494, 30496, 30499, 30501, 30502, 30503, 30508, 30509, 30513, 30517, 30520, 30524, 30525, 30526, 30527, 30528, 30530, 30539, 30540, 30546, 30548, 30552, 30553, 30556, 30561, 30565, 30571, 30572, 30574, 30581, 30582, 30583, 30587, 30588, 30589, 30592, 30594, 30597, 30599, 30601, 30603, 30604, 30615, 30616, 30617, 30618, 30619, 30623, 30624, 30626, 30629, 30631, 30633, 30635, 30638, 30640, 30644, 30647, 30652, 30653, 30656, 30657, 30658, 30659, 30660, 30661, 30668, 30671, 30676, 30677, 30678, 30680, 30681, 30683, 30686, 30688, 30693, 30694, 30695, 30696, 30698, 30699, 30700, 30703, 30707, 30710, 30711, 30718, 30723, 30725, 30729, 30733, 30738, 30741, 30742, 30747, 30756, 30760, 30763, 30765, 30771, 30772, 30773, 30774, 30776, 30778, 30779, 30780, 30781, 30783, 30796, 30800, 30804, 30805, 30806, 30807, 30811, 30825, 30827, 30832, 30837, 30840, 30841, 30846, 30848, 30855, 30857, 30860, 30864, 30867, 30894, 31414, 31614, 31631, 31634, 31635, 31665, 31667, 31671, 31674, 31676, 31678, 31697, 31726, 31735, 31739, 31747, 31758, 31768, 31769, 31825, 31972, 31991, 32004, 32015, 32030, 32034, 32036, 32063, 32070, 32104, 32122, 32137, 32138, 32162, 32165, 32168, 32170, 32175, 32183, 32400, 32436, 32640B, 32677, 32743, 32757, 32760, 32764, 32765, 32767 i 35044.

- b) **UPUĆUJE** Sekretarijat da označi kao prihvaćene presretnute razgovore koji su uvršteni u spis ovom Odlukom.
- c) **ODBIJA** Zahtjev u preostalom dijelu.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 25. maja 2012.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]